

Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat

Szociális Szolgáltatástervezési Konceptió

Felülvizsgálat

2018.

Készítette: Budapest Főváros VIII. Kerület
Józsefvárosi Polgármesteri Hivatal
Humánkapcsolati Iroda

Tartalom

I. Szociális Szolgáltatástervezés	4
1. A Szolgáltatástervezési Konceptió felülvizsgálatának előzményei és alapjai	4
2. A Szolgáltatástervezési Konceptió felülvizsgálatának célja, feladata.....	5
3. A Szociális Szolgáltatástervezési Konceptió alapelvei, értékek meghatározása.....	6
1. Demográfiai mutatók	8
2. Foglalkoztatottság helyzete.....	12
3. Egészségügyi helyzet.....	15
4. Lakhatás, lakásviszonyok	18
5. Speciális célcsoportok.....	20
II. Felzárkózás statisztikai mutatók (2011-2016)	24
III. Szociális ellátórendszer a kerületben	26
1. Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat	26
2. Budapest Főváros Kormányhivatala VIII. Kerületi Hivatal	26
3. <i>A Józsefvárosi Önkormányzata által fenntartott költségvetési szervek</i>	27
4. Egyházak, civil szervezetek	28
6. Józsefvárosi Önkormányzat által fenntartott gazdasági társaságok.....	31
7. Nemzetiségi Önkormányzatok.....	33
8. Belső-Pesti Tankerületi Központ	33
IV. Az Önkormányzat által biztosított szociális és gyermekjóléti szolgáltatások, valamint támogatások bemutatása	35
1. Intézmények.....	35
2. A Józsefvárosi Önkormányzat által biztosított szociális ellátások rendszere	39
3. Szociális szolgáltatások, gyermekjóléti ellátások	40
3.1 Szociális Étkeztetés	40
3.2. Házi segítségnyújtás	41
3.3. Nappali ellátás	43
3.3.1 Időskorúak nappali ellátása.....	43
3.3.2 Értelmi fogyatékosok napközbeni ellátása.....	44
3.3.3 Szenvedélybetegek nappali ellátása	45
3.4. Család és Gyermekjóléti Szolgáltatás.....	45
3.5. Család- és gyermekjóléti Központ.....	47
3.6. Gyermek Napközbeni Ellátása.....	48
3.6.1 Bölcsődék	48
3.6.2. Biztos Kezdet Gyerekház.....	53

3.7. Átmeneti gondozás	54
3.7.1. Gyermek átmeneti Otthona	54
3.7.2. Családok Átmeneti Otthona	56
3.8. Időskorúak Átmeneti Otthona (JSzSzGyK-IÁO)-szakellátás- Ezüstfenyő Gondozóház	57
3.9. Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás	58
3.10. LÉLEK-Program.....	59
3.11. Pszichiátriai betegek nappali ellátása	61
3.12. Szenvedélybetegek ellátása.....	62
4. Pénzübeli és természetbeni, szociális és gyermekjóléti ellátások	63
4.1. Támogatások formái Józsefvárosban.....	63
4.1.1. Települési támogatások.....	64
4.1.2. Rendkívüli települési támogatás	68
4.1.3. Egyéb támogatás	70
VI. Összefoglaló	73
1. A Szociális Szolgáltatástervezési koncepció megállapításai	73
2. Swot analízis	75
3. Stratégiai célok	76

I. Szociális Szolgáltatástervezés

1. A Szolgáltatástervezési Koncepció felülvizsgálatának előzményei és alapjai

Magyarország Alaptörvényének XIX. cikke alapján „Magyarország arra törekszik, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson. Anyaság, betegség, rokkantság, fogyatékoság, özvegyesség, árvaság és önhibáján kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén minden magyar állampolgár törvényben meghatározott támogatásra jogosult.” Az Alaptörvény tartalmazza továbbá, hogy Magyarország a szociális biztonságot rászorulóknak esetében a szociális intézmények és intézkedések rendszerével kívánja megvalósítani. E célok megfelelő teljesítésének és a jogszabályi háttér biztosítása érdekében került megalkotásra a 1993. évi III. törvény a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról (továbbiakban: Szt.), illetve a 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról (továbbiakban: Gyvt.).

Az önkormányzat konkrét feladatait a szociális biztonság megteremtésének vonatkozásában a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény írja elő (továbbiakban: Mötv.). A Mötv. a 13. § (1) bekezdése alapján számos egyéb feladat mellett a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok a szociális, gyermekjóléti szolgáltatások és ellátások, a területén hajléktalanná vált személyek ellátásának és rehabilitációjának, valamint a hajléktalanná válás megelőzésének biztosítása, egészségügyi alapellátás, az egészséges életmód segítését célzó szolgáltatások, a sport, ifjúsági ügyek, valamint a nemzetiségi ügyek.

Az önkormányzat az Mötv. alapján előírt, valamint az Szt. és a Gyvt. által szabályozott feladatok teljesítése érdekében a település szociális igazgatását rendeleti úton szabályozza. A szociális területet az alábbi helyi rendeletek szabályozzák:

- Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testületének 10/2015. (III.01.) önkormányzati rendelete a pénzbeli és természetbeni, valamint a személyes gondoskodást nyújtó szociális és gyermekjóléti ellátások helyi szabályairól,
- Budapest Főváros VIII. Kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testületének 56/2017. (XII. 20.) számú önkormányzati rendelete a személyes gondoskodást nyújtó ellátások térítési díjairól.

Az Szt. 92. § (3) bekezdése értelmében a legalább kétezer lakosú települési önkormányzat a településen, fővárosban élő szociálisan rászorult személyek részére biztosítandó szolgáltatási feladatok meghatározása érdekében – jogszabályban meghatározottak szerint - szolgáltatástervezési koncepciót készít.

A szolgáltatástervezési koncepció tartalmazza különösen

- a lakosság szám alakulását, a korösszetételt, a szolgáltatások iránti igényeket,

- az ellátási kötelezettség teljesítésének helyzetét, az ütemtervet a szolgáltatások biztosításáról,
- a szolgáltatások működtetési, finanszírozási, fejlesztési feladatai, az esetleges együttműködés kereteit,
- az egyes ellátotti csoportok, így az idősek, fogyatékos személyek, hajléktalan személyek, pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek sajátosságaihoz kapcsolódóan a speciális ellátási formák, szolgáltatások biztosításának szükségességét.

A szolgáltatástervezési koncepciót az önkormányzat az elfogadását megelőzően véleményezteteti az intézményvezetőkkel, az érintett civil szervezetek képviselőivel és a Józsefvárosi Roma Önkormányzattal.

A Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testülete 496/2004. (XII.09.) számú határozatával elfogadott Józsefváros Szociális Szolgáltatástervezési Koncepcióját legutóbb 2013 decemberében vizsgálta felül, melyet 445/2013. (XII.04.) számú határozatával elfogadott. A felülvizsgálatban alábbi stratégiai célok kerültek meghatározásra:

1. A kerületben élő időskorúak gondozási feltételeinek változatlan biztosítása
2. Az intézmények, középületek akadálymentesítése
3. Az egyházi és civil karitatív szervezetek részvételének erősítése
4. Koordináció és információáramlás hatékonyságának növelése az ellátó rendszer szereplői között
5. Az alapellátás mennyiségi és minőségi megerősítése
6. A pályázatokon való részvétel hatékonyságának fenntartása
7. A szolgáltatások, intézmények hatékonyságának és hatásfokának mérése, elégedettség- és igényfelmérés elvégzése
8. Integrációs szemlélet erősítése
9. A meglévő intézmények infrastrukturális korszerűsítése, átalakítása

2. A Szolgáltatástervezési Koncepció felülvizsgálatának célja, feladata

A Koncepció a helyzetelemzés megállapításaiból kiindulva a következő két évre rögzíti azokat az irányokat, elveket és intézkedéseket, amelyek biztosítják a helyi szociális ellátórendszer fenntarthatóságát és kiszámíthatóságát.

Célja, hogy

- a Józsefvárosban élő rászoruló személyek számára biztosított szociális szolgáltatások feladatai áttekintésre kerüljenek,
- meghatározásra kerüljenek a szociális szolgáltatások fejlesztésének alapelvei, irányai, céljai, amelyeket a kerület a szociális szolgáltatások biztosítása, fejlesztése során követ,
- részletezze azokat a konkrét célkitűzéseket, amelyeket a szociális szolgáltatások biztosítása során az önkormányzat érvényesíteni kíván.

Feladata, hogy

- elősegítse egy egységes, helyi szociális szolgáltatáspolitikai kialakítását,
- elősegítse az esetleges új ellátási formák bevezetését,
- feltárja a jelenlegi, helyi ellátórendszer hiányosságait, olyan szolgáltató rendszer kerüljön kialakításra, amely összehangoltan, koordináltan működik, lefedi a szociális szükségleteket, minőségi- és differenciált szolgáltatást nyújt, középpontjában az egyénnel,
- információkkal segítse a helyi döntéshozókat és a szolgáltatások biztosításában résztvevőket,
- információt nyújtson egyéb fejlesztési koncepciók, programok, tervek kidolgozásához megvalósításához.

A koncepció a következő célcsoportok számára határoz meg elsőbbséget:

- gyermekek,
- családok,
- időskorúak,
- marginalizálódott csoportok (hajléktalanok, súlyos krízis helyzetben lévők),
- speciális csoportok (fogyatékkal élők, egészségkárosultak).

3. A Szociális Szolgáltatástervezési Koncepció alapelvei, értékek meghatározása

A szociális ellátások és szolgáltatások alapvetően a megbomlott szociális egyensúly korrekciójára hivatottak. A helyi szociálpolitika gyakorlati alapelveként fogalmazható meg, hogy az ellátás középpontjában a szociális segítségre szoruló polgár áll. A szükséglet szenvedő egyén elidegeníthetetlen joga emberi méltóságának, állampolgári jogainak tiszteletben tartása. A szociális ellátások megvalósulása során arra kell törekedni, hogy a lakosság tagjainak életfeltételei jobbá váljanak, teljes jogú tagjai legyenek a társadalomnak, jogaik és érdekeik érvényesítésére képes polgárai legyenek Józsefvárosnak.

Alapelvek

A szociális szolgáltatások működtetésével és fejlesztésével összefüggő alapelvek meghatározásához a következő szempontok jelentősek:

- Jog az emberhez méltó életre és ennek elidegeníthetlensége – a szociális minimum biztosítása mindenki számára.
- A szociális jogok érvényesítési lehetőségének biztosítása.
- Az egyén és a családok védelme, a helyi társadalom zavartalan együttélése.
- Esélyegyenlőség megteremtése (rászorulóknak számára egyenlő hozzáférés biztosítása a szociális szolgáltatásokhoz).
- Mindennemű hátrányos megkülönböztetés, előítélet elutasítása. Kor, nem, vallási, etnikai hovatartozás, vagyoni helyzet, politikai nézet, fogyatékoság, cselekvőképességbeli korlátozottság, betegség miatti hátrányos megkülönböztetés

10

nélkül, a szociális rászorultság mértéke alapján, azonos bánásmód és azonos minőségű ellátás biztosítása mindenki számára.

- A szociális intézmények támogató szerepének hangsúlyozása.
- A szociális területen a preventív tevékenységek erősítése.
- A szociális szféra összefogása, interdiszciplináris együttműködések elősegítése, koordinálása.
- A szociális biztonság feltételeinek javítása. A józsefvárosi önkormányzat koordinatív szerepének megerősítése a kormányhivatal, a fővárosi önkormányzat, valamint a szociális intézmények, a szociális tevékenységet is folytató egyházi civil szervezetek között.
- A szociális ellátórendszeren keresztül az önszerveződő közösségek létrejöttének segítése.
Fenntartható fejlődés elősegítése (hosszútávon működőképes, kiszámítható rendszer kialakítása és megtartása, a működés finanszírozhatóságának biztosítása).

Értékek meghatározása

A következő értékeknek kell érvényesülni a helyi szociálpolitikában, illetve a szociális szolgáltatások biztosítása során:

- Az élet és az emberi méltóság tisztelete.
- Az emberi méltósághoz való jog.
- Az ember önrendelkezéshez való joga.
- A szociális biztonsághoz való jog.
- Differenciált, az egyén szükségleteihez igazodó ellátás.
- A szabad lelkiismeret, a vallás szabad gyakorlásához való jog.
- Folyamatos ellátási igényhez igazodó fejlesztés a szolgáltatások terén.
- A társadalmi beilleszkedés, integráció segítése.
- Az egyén autonómiájának, képességeinek megerősítése, egyedül-létének oldása. Az egyén családban éléshez való jogának biztosítása.
- Szubszidiaritás (támogató segítség) elvének érvényesítése (egyén felelős a maga boldogulásáért a segítő rendszerek a hiányzó elemeket pótolják, az egyén lehetőségeit javítják).
- Minőség a szolgáltatásokban.
- Innovativitás.
- Hatékonyság, hatásosság.

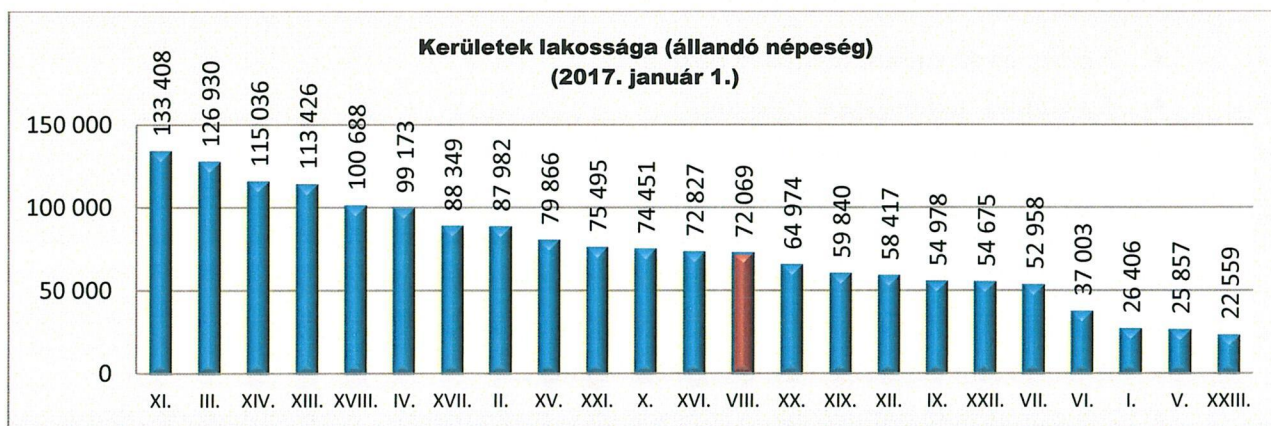
Helyzetelemzés, statisztikai adatok

Az állampolgárok életminőségére, a szolgáltatások rendszerére a következő tényezők lehetnek befolyással:

- demográfiai mutatók,
- foglalkoztatottsági helyzet,
- egészségügyi helyzet,
- lakhatási körülmények,
- szociális szolgáltatás elemei (részletesen az V. fejezet tárgyalja).

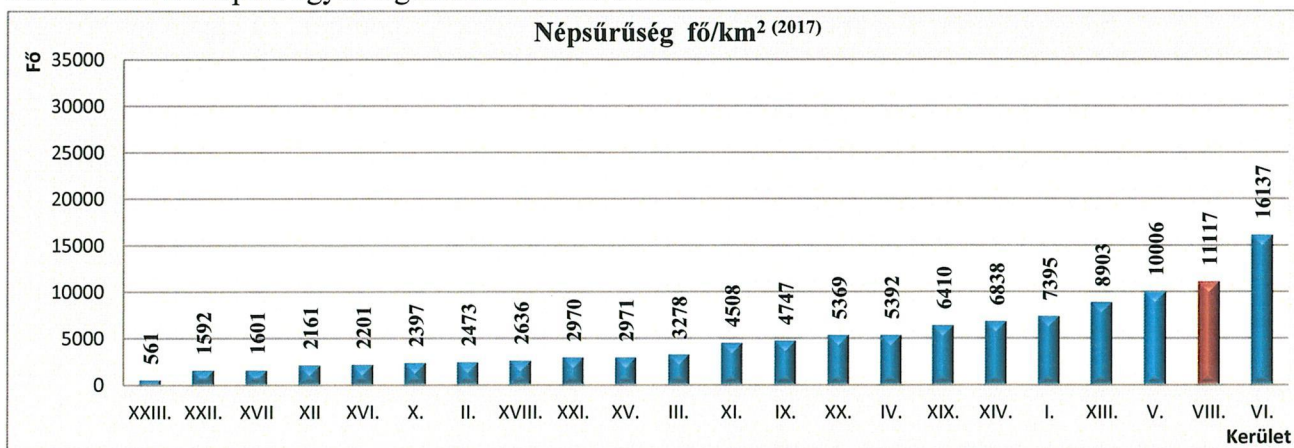
1. Demográfiai mutatók

Józsefváros, Budapest Főváros VIII. kerülete- az Üllői út, Múzeum krt.-Rákóczi út-Kerepesi út –Hungária krt. által határolt 6,85 km² terület. Észak-nyugatról Budapest VII. kerülete, északról Budapest XIV. kerülete, keletről Budapest X. kerülete, délnyugatról Budapest IX. kerülete, végül nyugatról Budapest V. kerülete határolja. 2012-ben a Fővárosi Közgyűlés rendeletben 11 részre osztotta a kerületet. Budapest 8. kerület állandó népessége 2017. január 1-jén 72.069 fő volt (lakónépesség: 76.152 fő), ami az akkori Magyarország népességének 0.73%-a (Budapest megyének 4,1%-a). Lakosságszámát és nagyságát tekintve közepes méretű kerületnek számít.

ksh adat

Józsefváros Budapest egyik legsűrűbben lakott területe.

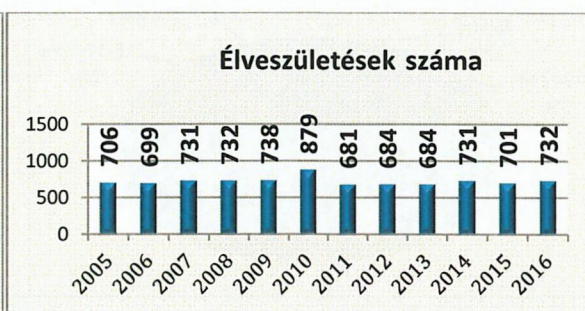
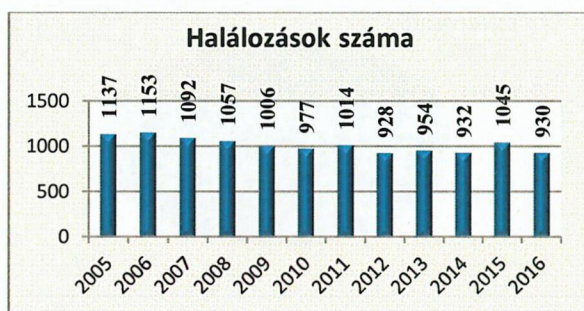
ksh adat

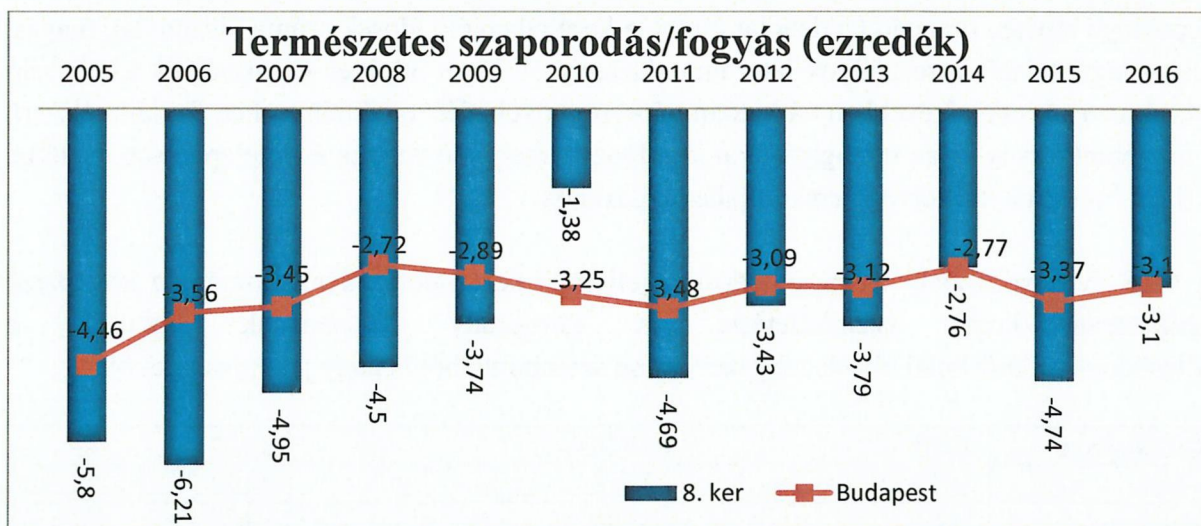
ksh adat

A kerületi lakosság száma az elmúlt évtizedekben folyamatosan csökkent. A fenti grafikonból megállapítható, hogy a lakosság száma továbbra is csökkenő tendenciát mutat.

A lakosság száma függ a természetes szaporulat mértékétől, valamint a beköltözők számától. Az utóbbi évek kimutatásait elemezve megállapítható, hogy az halálozások száma rendre meghaladja az élve születések számát.

ksh adat

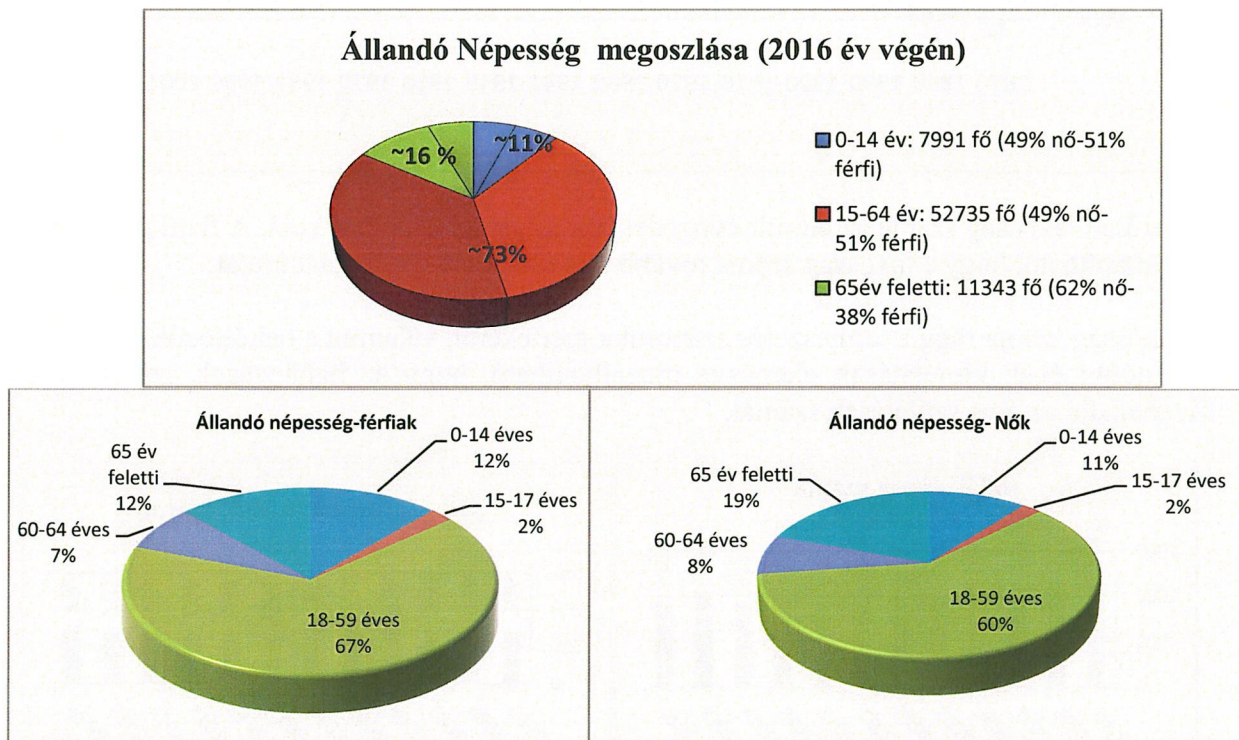
ksh adat

A népességszám tényleges fogyását némileg fékezi a vándorlás pozitív egyenlege - a kerület irányába történő vándorlás meghaladja az onnan történő elvándorlás mértékét.

év	odavándorlás	elvándorlás	egyenleg
2011	1417	1080	337
2012	1415	1137	278
2013	1417	1143	274
2014	2270	1274	996
2015	1846	1561	285
2016	1899	1826	73

ksh adat

A kerületi ellátórendszer iránti igényeket befolyásolja a lakosság korcsoport szerinti alakulása. A lakosság korösszetételét és nemek szerinti megoszlását az alábbi diagramok mutatják be.

ksh adat

Józsefváros helyzete a korfa változásai tekintetében alapvetően jónak mondható. A kerület népessége enyhén öregedő tendenciát mutat, a kerületben élő idősök száma viszonylag magas, míg a legfiatalabb korosztályok létszáma alacsony. A 20 és 30 éves korosztályok kimagasló létszáma a következő években várhatóan népességnövekedést eredményezhet. Emiatt célszerű a továbbiakban is olyan támogatásokat kidolgozni, mely ide vonzza és letelepedésre ösztönzi a fiatal korosztályt, illetve gyerekvállalásra ösztönöz.

A 0-18 éves korosztály egyes ellátásokra jellemző korcsoportonkénti bontása a következő táblázatban került szemléltetésre. A korosztály létszámának alakulása a bölcsődei/óvodai/iskolai ellátás megszervezése szempontjából is nagy jelentőséggel bír.

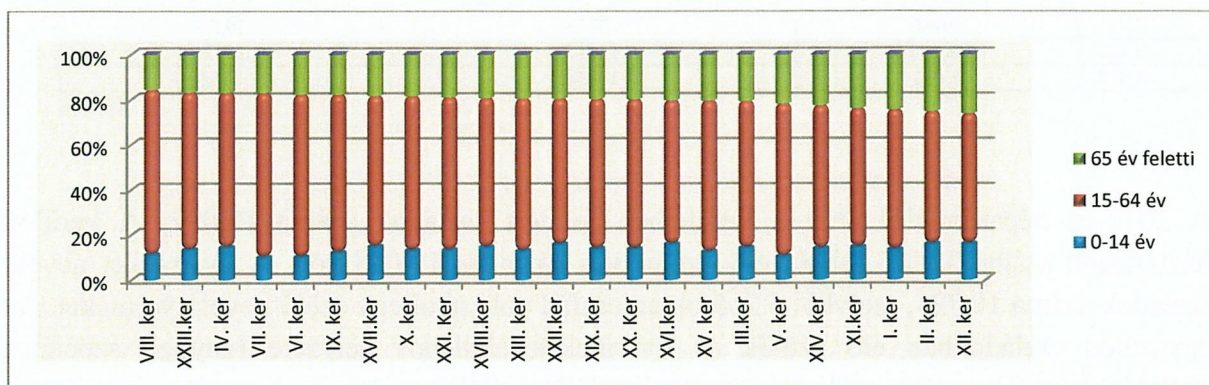
Korcsoport	2015	2016	2017
0-3 év	1815	1689	2459
4-6 év	1666	1949	1848
7-14 év	3938	4012	4436
15-18	2090	1864	2321
Összesen	9.509	9.514	11.064

helyi adat

Az összlakosságon belül az aktív korú lakosság (15-64 év) aránya 73,2 %, melyből a 60-64 éves korosztály a lakosság 7-8 %-át teszi ki.

Az alábbi összehasonlító táblázatból kiderül, hogy a 65 év fölötti korosztály aránya a teljes népesség számához képest budapesti viszonylatban Józsefvárosban a legkisebb.

Kerületünkben a 65 év feletti népesség részaránya 15,7 %.

ksh adat

Év	65 év feletti állandó lakosok száma (fő)	0-14 éves korú állandó lakosok száma (fő)	Öregedési index
2013	11.303	7891	143,24 %
2014	11390	8069	141,16 %
2015	11327	8052	140,67 %
2016	11343	7991	141,95 %

ksh adat

A 65 éven felüli korcsoporton belül a nők aránya (62%) meghaladja a férfiak arányát (38%). A korosztályon belül kiemelt célcsoportot jelentenek az egyedül élő idősök, akiknek sajátos szükségleteit a szolgáltatások során figyelembe kell venni. Csökkent önálló képességük különösen súlyos problémát jelent, ha nincs olyan családtag vagy más olyan személy, aki segítségükre lehetne.

A nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők száma 2017 januárjában 14.178 fő volt a kerületben. A nyugdíjban és egyéb ellátásban részesülők népességen belüli aránya 20% alatti, Budapesten a 8. kerületen kívül csak néhány kerületben hasonlóan jók a mutatók.

Az alábbi táblázatból látható, hogy az öregségi átlagnyugdíj tekintetében Józsefváros a fővárosi összehasonlításban a sor végén helyezkedik el.

A nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülők, 2017. január			
Kerület	Száma	Ellátás átlagos összege forint/fő	öregségi nyugdíjasok száma
I.	6987	158032	6749
II.	25287	165580	24323
III.	34483	146172	33165
IV.	24723	140879	23694
V.	6853	144643	6491
VI.	7668	137503	7346
VII.	11020	129885	10503
VIII.	15161	128331	14172
IX.	12395	137223	11833
X.	18856	136838	18402
XI.	38216	153908	36878
XII.	17136	164871	16551
XIII.	27807	145555	26712
XIV.	32338	145708	30993
XV.	21970	133798	21071
XVI.	19551	141541	18772
XVII.	22432	134997	21468
XVIII.	26814	135584	25719
XIX.	16511	136426	15784
XX.	17576	130893	16809

XXI.	20186	132037	19370
XXII.	14 374	141470	13725
XXIII.	5 423	129365	5134

ksh adat

A 2011-es népszámlálás által a kerületben felmért családok száma 18.092. A kerületi háztartások száma 38.073, ebből egy személyes háztartás 19.048 volt. A gyermeket nevelő családok száma 10.725, melyből 5.265 olyan család volt, ahol egy szülő nevel gyermeket. Az egyszülős családokban élő szülők és gyermekek általános helyzete (anyagi, szociális, pszichikai) általában nehezebb, mint a teljes családban élőké.

Józsefváros város részei között különbségek mutatkoznak a lakhatási helyzet, az iskolai végzettség, foglalkoztatottság, a jövedelmi és vagyoni helyzet arányaiban. A Körúttól a belváros felé eső terület (Corvin negyed, illetve a Tisztviselő-telep) lakosságát tekintve elmondhatjuk, hogy polgárosodottabb, kedvezőbb jövedelmi helyzettel és magasabb iskolai végzettséggel rendelkeznek a kerületnek a külső részeihez és a lakótelepen élőkhez képest. A kerületben a régebbi, zsúfoltabb bérlakás és panel lakótelepi tömbök lakói körében nagyobb arányban fordulnak elő az alacsonyabb iskolázottsággal rendelkező, rosszabb munkaerő-piaci státuszú csoportok képviselői.

2. Foglalkoztatottság helyzete

Józsefvárosban a munkanélküliek száma az elmúlt esztendőben az alábbiak szerint alakult:

NMH adat

A munkanélküliségi adatok egyre jobb képet mutatnak a foglalkoztatottságra nézve. Józsefváros foglalkoztatottsági szintje éveken keresztül a fővárosi összehasonlítás tükrében is igencsak alacsony volt, a munkanélküliségi ráta pedig az átlaghoz képest kiugró. A 2010-es adatokhoz képest 2015-re 32 %-kal csökkent a nyilvántartott álláskeresők száma és a 2016 és 2017-es év is jelentős javulást hozott a mutatók tekintetében.

16